

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞI'NA

Aşağıdaki sorularımın Çalışma ve Sosyal Güvenlik Bakanı Sayın Vedat Işıkhana tarafından Anayasa'nın 98'inci ve TBMM İçtüzüğü'nün 96'ncı ve 99'uncu maddeleri uyarınca yazılı olarak yanıtlanmasını arz ederim.

ÖZGÜL SAKİ

İstanbul Milletvekili

Göçmen Mülteci Dayanışma Ağı'nın Ocak ayında yayınladığı “**Gölgede Kalan Yaşamlar: Göçmen ve Mültecilerin Sağlık Hakkına Erişim Engelleri ve Yaşanan Hak İhlalleri**” başlıklı rapor, göçmen ve mültecilerin sağlık hakkına erişiminde yaşanan sorunların yalnızca sağlık sistemiyle sınırlı olmadığını; doğrudan emek rejimi, sosyal güvenlik politikaları ve toplumsal cinsiyet eşitsizlikleriyle birlikte şekillendiğini açık biçimde ortaya koymaktadır. Raporda yer alan bulgular, göçmen emeğinin sistematik biçimde güvencesizleştirilmesi ile sağlık hakkının mali bariyerlere bağlanmasıyla eşzamanlı ilerlediğini ve bu sürecin özellikle kadın göçmenler açısından çok katmanlı bir kırılma yarattığını göstermektedir.

Rapora göre Türkiye’de yaklaşık 1 milyon göçmen işçi büyük ölçüde kayıt dışı, düşük ücretli ve uzun çalışma saatlerine dayalı sektörlerde istihdam edilmektedir. Sigortasız çalıştırma yaygın olup, iş kazaları ve meslek hastalıkları çoğu zaman kayıt altına alınmamaktadır. Nisan 2025 itibarıyla getirildiği belirtilen kişi başı 3.000 TL Genel Sağlık Sigortası (GSS) primi şartı ise ödeme gücü bulunmayan göçmen işçileri fiilen sağlık sisteminin dışına itmektedir. Böylece göçmen emeği iki kat dışlanmaya maruz kalmakta; hem üretim sürecinde güvencesiz ve düşük ücretli koşullarda çalıştırılmakta hem de sağlık hizmetine erişim mali eşiklere bağlanarak sınırlandırılmaktadır.

Bu tablo özellikle göçmen kadın işçiler bakımından daha ağır sonuçlar üretmektedir. Göçmen kadınlar bakım, ev içi hizmet, tekstil ve tarım gibi sektörlerde hem düşük ücretli hem de görünmez emek biçimlerinde çalıştırılmakta; çoğu zaman kayıt dışı istihdam edilmekte ve sosyal güvenlikten tamamen yoksun bırakılmaktadır. Kadın emeğinin “doğal bakım emeği” olarak görülmesi, ev içi ve hizmet sektöründeki sömürüyü görünmezleştirmekte; gebelik, doğum ve doğum sonrası süreçlerde iş güvencesi ihlalleri daha da derinleşmektedir. Gebelik takibi, doğum izni ve doğum sonrası işe dönüş süreçlerinde yaşanan hak kayıpları yalnızca bireysel bir mağduriyet değil; sosyal yeniden üretim alanının sistematik biçimde zayıflatılması anlamına gelmektedir.

Sağlık hizmetine erişimin prim ve ödeme kapasitesine bağlanması, sınıfsal bir ayıklama mekanizması yaratırken; kadın göçmenler açısından bakım yükü ve yoksullukla birleşerek çok katmanlı bir dışlanma üretmektedir. Sosyal güvenlik sistemine erişemeyen göçmen işçiler, ekonomik ve sosyal baskı altında “gönüllü geri dönüş”e zorlanabilecek bir kırılma alanına itilmektedir. Bu durum, dolaylı bir geri gönderme baskısı yaratma riskini taşımakta; sosyal devlet ilkesinin zayıflatılması ve hak temelli bir rejimden uzaklaşma anlamına gelmektedir.

Anayasa’nın 49. maddesi çalışma hakkını, 60. maddesi ise sosyal güvenlik hakkını güvence altına almaktadır. Devletin yükümlülüğü, sosyal güvenlik sistemini ayırım gözetmeksizin

erişilebilir kılmaktır. Göçmen işçilerin sistem dışına itilmesi yalnızca bireysel bir hak kaybı değil; iş cinayetleri, meslek hastalıkları ve bulaşıcı hastalık riskleri bakımından kamusal sonuçlar doğuran yapısal bir sorundur. Özellikle kadın emeğinin güvencesizleştirilmesi, hem üretim hem de bakım alanında eşitsizliğin kurumsallaşması anlamına gelmektedir.

Bu bağlamda;

1. Nisan 2025'te getirildiği belirtilen kişi başı 3.000 TL GSS primi şartının hukuki dayanağı nedir? Kimleri kapsamaktadır?
2. Bu prim koşulu nedeniyle GSS kapsamı dışında kalan göçmen/mülteci sayısı kaçtır? 2024-2026 verileri açıklanacak mıdır?
3. Göçmen işçilerin SGK'lı çalıştırılma oranı nedir? Sektör bazında (inşaat, tekstil, tarım, hizmet, bakım emeği) dağılımı nedir?
4. Son 24 ayda göçmen işçilerde iş kazası ve meslek hastalığı sayıları nedir? Ölümlü iş kazası sayısı kaçtır?
5. SGK'sız çalıştırıldığı tespit edilen işveren sayısı kaçtır? Uygulanan idari para cezası toplamı nedir?
6. Göçmen işçilerin iş kazası sonrası sağlık hizmetine erişiminde "ücret/turist tarifesi/katılım payı" gibi engellerle karşılaşp karşılaşmadığına dair Bakanlığınızın izleme verisi var mıdır?
7. Göçmen kadın işçilerin gebelik izlemi, doğum izni, doğum sonrası işe dönüş ve işten çıkarma süreçlerine ilişkin denetim verileri nedir?
8. Ev içi bakım/hizmet sektöründe çalışan göçmen kadınların sigortasız çalıştırılmasına dair özel denetim programı var mıdır?
9. Göçmen işçilerin İSG eğitimine erişimi (dil/tercüman) nasıl sağlanmaktadır? Çok dilli İSG materyali zorunlu mudur?
10. Mevsimlik tarımda çalışan göçmenler için mobil sağlık/İSG tarama ekipleri var mıdır?
11. Göçmen işçilerin sendikal örgütlenme ve hak arama süreçlerinde fiili engeller (işten çıkarma, şiddet, tehdit) hakkında Bakanlığınızın soruşturma verisi var mıdır?
12. GSS primi ve sigorta bariyerlerinin kaldırılması/azaltılması için göçmen işçiler bakımından bir düzenleme çalışmanız var mıdır? Takvim nedir?
13. İstanbul'da göçmen işçilerin SGK'lı çalışma oranı nedir? İlçe bazlı dağılımı var mıdır?
14. Son 24 ayda İstanbul'da göçmen işçilerde iş kazası sayısı kaçtır? Ölümlü vaka sayısı nedir?
15. İstanbul'da sigortasız göçmen işçi çalıştırdığı tespit edilen işveren sayısı kaçtır? Ev içi bakım ve tekstil sektöründe yapılan denetim sayısı nedir? İstanbul'da GSS primi ödeyemediği için sağlık sisteminden dışlanan kişi sayısı kaçtır?